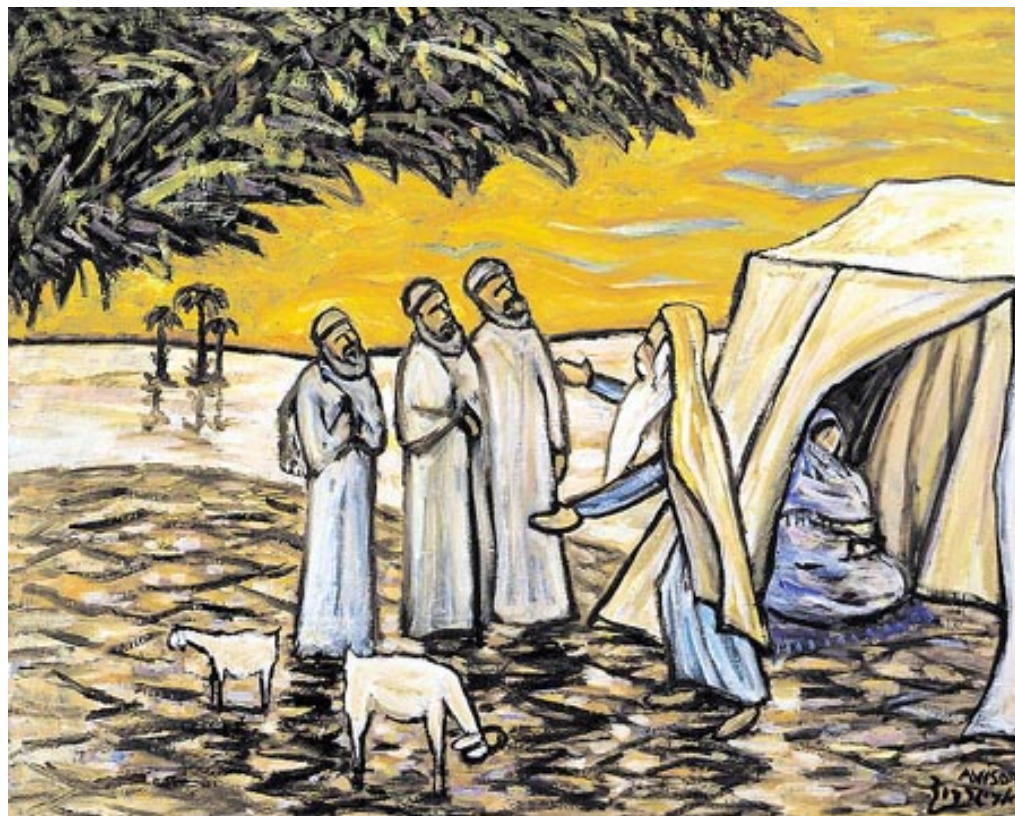

Holy Hospitality: The Mitzvah of Hachnasas Orchim

Rabbi Efrem Goldberg
Boca Raton Synagogue

- I. Hachnasas Orchim
 - a. Source
 - i. Bereishis 18
 - ii. Rambam (hilchos aveil 14:1) – from v’ahavta l’reiacha kamocho
 - iii. Rambam (hilchos yom tov 6:18) – yom tov meal incomplete if not providing food for others
 - b. Who is obligated?
 - i. Shulchan Aruch (c.m. 163:1, Shach y.d. 256:1) – community can pressure people to host guests
 - c. Considered a great mitzvah
 - i. Birchos Ha’Torah (from Shabbos 127a) – reward for hachnasas orchim
 - ii. Shabbos 127a – supersedes talking to Hashem
 1. Maharal – better to be like Hashem than talk to Hashem
 - iii. Meiri – no greater act of tzedaka
 - iv. Chagiga 27a – today our table atones for us
 1. Rashi – through hachnasas orchim
- II. For whom?
 - a. Shulchan Aruch (o.c. 333:1) - hosting friends is not hachnasas orchim
 - b. Story of Beis HaLevi and Inn Keeper
- III. How?
 - a. Do yourself and not through an agent (Bereishis 18:2, Rashi)
 - b. Do with joy and a smile(Avos 1:15, Bartenura)
 - c. Don’t talk about things the guests won’t understand (Kaf Ha’Chaim 5:14)
 - d. Doesn’t have to be with food (Sefer Chasidim)
- IV. Holy Hospitality
 - a. Not just being kind or courteous but hachnasas orchim should have an agenda of Kiddush Hashem (Pesach Ha’Ohel)

1. Bereishis 18

א וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֵי מַמְרָא וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל
 ב בְּחֹם הַיּוֹם: וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים
 ג עָלָיו וַיֵּרָא וַיִּרְץ לִקְרַאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה:
 ד וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם־נָא מְצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל־נָא תַעֲבֹר
 ה מֵעַל עַבְדְּךָ: יִקַּח־נָא מְעֹט־מַיִם וַיְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ
 ו תַּחַת הָעֵץ: וְאִקְחָה פַת־לֶחֶם וְסַעַדְו לְבַבְכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ
 ז כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל־עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ בֵּן תַּעֲשֶׂה כְּאִשֶּׁר
 ח דִּבַּרְתָּ: וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֹהֶלָה אֶל־שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי
 ט שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח סֹלֶת לוֹשִׁי וְעָשִׂי עֲגוֹת: וְאֶל־הַבָּקָר רָץ
 י אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בָּקָר רֶךָ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַזָּעֵר וַיִּמְהַר
 יא לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ: וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחֵלֶב וּבֶן־הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה
 יב וַיִּתֵּן לַפְּנֵיהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ:

¹ Hashem appeared to him in the plains of Mamre while he was sitting at the entrance of the tent in the heat of the day. ² He lifted his eyes and saw: And behold! three men were standing over him. He perceived, so he ran toward them from the entrance of the tent, and bowed toward the ground. ³ And he said, "My Lord, if I find favor in Your eyes now, please pass not away from Your servant."
⁴ "Let some water be brought and wash your feet, and recline beneath the tree. ⁵ I will fetch a morsel of bread that you may sustain yourselves, then go on — inasmuch as you have passed your servant's way." They said, "Do so, just as you have said."
⁶ So Abraham hastened to the tent to Sarah and said, "Hurry! Three se'ahs of meal, fine flour! Knead and make cakes!" ⁷ Then Abraham ran to the cattle, took a calf, tender and good, and gave it to the youth who hurried to prepare it. ⁸ He took cream and milk and the calf which he had prepared, and placed these before them; he stood over them beneath the tree and they ate.

2. Rambam
 Hilchos Aveil 14:1
 1138-1204

במדינת מקור חובשיה ונח ידעתי נמה השמיט
 טעם הגמרא ואפשר שלא היה בגירסתו:
 ו הנכנס לבקר את החולה לא ישב וכו'.
 בפרק קמא דשבת (דף י"ג:) וכסנו
 המוספות נראה לדוקא כשהחולה שוכב בנמון
 שלא ישב בנבזה מראשותיו של חולה ופירש"י
 מתעטף מאימת שכנה כלדם הישג בלימה ואינו
 פונה לדדין:
 מ

פּרָק אַרְבַּעַה עֶשֶׂר

א מצות עשה של דבריהם לבקר חולים. ולנחם
 אבלים. ולהוציא המת. ולהכניס הכלה.
 וללוות האורחים. ולהתעסק בכל צרכי הקבורה. לשאת
 על הכתף. ולילך לפניו ולספור ולחפור ולקבור. וכן
 לשמח הכלה והחתן. ולסעדם בכל צרכיהם. ואלו הן
 גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור. אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל
 ואהבת לרעך כמוך. כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים. עשה אתה אותן
 לאחך בתורה ובמצות: ב שנה הלוייה מרובה מן הכל. והוא החק שחקקו אברהם

Halacha 1

It is a positive commandment of Rabbinic origin to visit the sick, comfort mourners, to prepare for a funeral, prepare a bride, accompany guests, attend to all the needs of a burial, carry a corpse on one shoulders, walk before the bier, mourn, dig a grave, and bury the dead, and also to bring joy to a bride and groom and help them in all their needs. These are deeds of kindness that one carries out with his person that have no limit.

Although all these mitzvos are of Rabbinic origin, they are included in the Scriptural commandment [Leviticus 19:18](#): "Love your neighbor as yourself." That charge implies that whatever you would like other people to do for you, you should do for your comrade in the Torah and mitzvos.

3. Rambam
Hilchos Yom Tov
6:18

יח' כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות. והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונן. והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין. וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים. אבל מי שנועל דלתות הצדו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחה מצוה אלא שמחת כריסו. ועל אלו נאמר זבחהם כלהם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם. ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר וזריתי פרש על פניכם פרש הניכם: יח' יאע"פ שאכלה ושתיה במועדות בכלל מצוה

What is implied? Children should be given roasted seeds, nuts, and sweets. For women, one should buy attractive clothes and jewelry according to one's financial capacity. Men should eat meat and drink wine, for there is no happiness without partaking of meat, nor is there happiness without partaking of wine.

When a person eats and drinks [in celebration of a holiday], he is obligated to feed converts, orphans, widows, and others who are destitute and poor. In contrast, a person who locks the gates of his courtyard and eats and drinks with his children and his wife, without feeding the poor and the embittered, is [not indulging in] rejoicing associated with a mitzvah, but rather the rejoicing of his gut.

And with regard to such a person [the verse, Hoshea 9:4] is applied: "Their sacrifices will be like the bread of mourners, all that partake thereof shall become impure, for they [kept] their bread for themselves alone." This happiness is a disgrace for them, as [implied by Malachi 2:3]: "I will spread dung on your faces, the dung of your festival celebrations."

4. Shulchan Aruch
C.M. 163:1

Members of the community can pressure one another to practice hospitality

קכג דב"ים שבני העיר כופין זה את זה וכו' וסעיפים:
א א (א) (ב) (ג) כופין בני העיר זה את זה (נ) אפילו
מיטות כופין את המרחיץ (וכי ירוסם נל"ט ט"ז) (ז) לעשות
כ חומה דלתים ובריה לעיר (ד) ג ולבנות להם בית הכנסת
ולקנות ספר תורה וביאים וכתובים כ (כ) כרי (א) שיקרא
בהם כל מי שירצה מן הצבור: הנה (כ) וס"ט ללל לרני העיר
ג (ו) ופי' (ג) כ"א"ס סי' ל"ה דין שכיוס (ב) מן לכני הפיר גם סי'
ל"ג טס [ז] וטפין כני הפיר זה את זה להכניס אורחים ונחלק להם נדקה
וליתן כסות. כ"ס כל נדקה (מדרכי פ"ק דכ"כ ותאנח פייטוני ספר קנין סי'
ל"ט) וע"ל סי' ד' וסי' ז' בני הפיר שים להם דין עם יסיד את יבוליס
לרזו ולס נקראים מוסקין י דין שכיוס למניין ע' כ"א"ס ט"ק סי' ל"ה
[ס] ועל הולאות שהולאו לכפר תסור כל הדריס בעיר סייבים ליתן להם
(הר"א"ס כסאנס כלל ו' סי' כ"א כ"ו וכפול לקנן סי' טפ"ס) [ס] כל לרני
זיכור סלין יטלין להסוס פלמן (י') [א] יס להסיב כל כ"כ הנוסנים
עם [י] ויקנלו עליהם טבל אסד יאמר דססו לשם המיס [יא] וילטו אסר הרוכ
[יב] ולס הציטס יע"א הרוכ יכנין לכ"ף אוסן אפילו כריני עכ"ס ולהוליס
עמון על זה [יג] והס לריכין לסם סנקס [יד] והססרכ עלומר דססו כ"פ הסרס
כסילה דססו וס"ל"י כסר רוכ כססאריס הסומוריס דעסן (ס"ה' מוה"ר"ס ספר
קנין סי' כ"ז והגמ"י פי"א דמפלס) ופי' כירד סי' רכ"ו סימס סייב ליתן לכ"ס
כל נדקה:

שבת קכו.

5. Birchas Ha'Torah
(based on Shabbos 127a)

אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקורן
קימת לו לעולם הבא. ואלו הן: כבוד אב
ואם, וגמילות חסדים, והשכמת בית המדרש שחרית
וערבית, והכנסת אורחים, ובקור חולים, והכנסת פלה, ולנית
המת, ועיון תפלה, והבאת שלום בין אדם לחברו — ותלמוד
תורה כנגד כלם.

Talmud, Shabbos 127a

אלו דברים These are the precepts whose fruits a person enjoys in
This World but whose principal remains intact for him*
in the World to Come. They are: the honor due to father and mother,
acts of kindness, early attendance at the house of study morning and
evening, hospitality to guests, visiting the sick, providing for a bride,
escorting the dead, absorption in prayer, bringing peace between man
and his fellow — and the study of Torah is equivalent to them all.

The Gemara now moves on to discuss the next phrase in the Mishnah, which states:

מִפְּנֵי הָאוֹרְחִין וְכוּ' – One may clear away . . . BECAUSE OF GUESTS etc. [or because of curtailment of attendance at the study hall].

The Gemara derives a lesson from the examples stated in our Mishnah:

גְּדוּלַת הַכְּנֻסַת אוֹרְחִין – אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן – Receiving guests^[26] is as great as rising early to attend the study hall.^[26] דְּקָמְנֵי מִפְּנֵי הָאוֹרְחִין וּמִפְּנֵי כְּטוּל – For the Mishnah equates the two when it states that produce may be cleared away BECAUSE OF GUESTS OR BECAUSE OF CURTAILMENT OF attendance at THE STUDY HALL. וְרַב דִּימֵי מְהַרְרָעָא אָמַר יוֹתֵר מִהַשְׁכַּמַת בֵּית הַמְדְרָשׁ – And Rav Dimi from Nehardea says: Receiving guests is even greater than rising early to attend the study hall. וְהָדָר – For the Mishnah states BECAUSE OF GUESTS first, and only then does it state OR BECAUSE OF CURTAILMENT OF attendance at THE STUDY HALL.

The Gemara expounds further on the virtue of receiving guests: אָמַר רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב – Rav Yehudah said in the name of Rav: Receiving guests is greater than greeting the Divine Presence. וְיֵאמָר ה' – For it is written: And

[Abraham] said, "My Lord, if I have now found favor in Your eyes, please do not pass away from Your servant."^[27]

6. Shabbos 127a

7. Maharal

R' Yehudah Loew

1520-1609

פרק מפנין

הכנסת אורחים] זהו עצמו כבוד אלקים להכניס האדם [לביתו] ולכבד אותו שנברא בדמות ובצלם, [ודבר זה נחשב כבוד השכינה והוא יותר מן התורה שהרי התנא מקדים חשוב זה שהאדם נברא בצלם אלקים למה שנתן להם כלי חמדה]. ודע לך דוקא להכניס אורחים קאמר שפנים חדשות באו וכאשר פנים חדשות הנה זהו כבוד צלם אלקים כאשר באו אליו פנים חדשות והוא מכבד [אותו], אבל אינם פנים חדשות לא קאמר.

ורב יהודה אמר גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, וכל זה מטעם אשר אמרנו כי האדם נברא בצלם יוצרו, ואלו הקבלת פני שכינה אין זה כבוד שכינה, כי לא יראנו וחי, ואין דבר זה כמו הכנסת אורחים שהוא מכבד האדם כאשר באו אליו פנים חדשות, וחביב עליו האדם שנברא בצלם אלקים כאשר נראה אליו [והוא מתחבר לגמרי אל צלם אלקים הזה], והוא יותר מקבלת שכינה [כי אין חבור אל השכינה]. ויש לך להבין דברים אלו מאוד ההפרש שיש בין הכנסת אורחים והקבלת פני שכינה כי אין לכתוב יותר מזה*.)

גדולה הכנסת אורחים (קכ"ז ע"א). אמר ר' יוחנן כהשכמת בית המדרש. גדול הכנסת אורחי כהשכמת פירוש הכנסת אורחים בית המדרש וכו' ורב דימי לכבוד האדם [האורח] מנהרדעא אמר יותר מהשכמת שהוא נברא בצלם אלקים, בית המדרש וכו' אמר רב ודבר זה נחשב ענין אלקי יהודה אמר רב גדולה הכנסת כמו מי שהוא משכים אורחים מהקבלת פני השכינה. לבית המדרש לתורה שהיא אלקית [ובמשנה (אבות פ"ו) קאמר חביב האדם שנברא בצלם אלקים, חביבים ישראל שנתן להם כלי חמדה, אלו שניהם שוים] (כי נחשב גם כן דבר זה מה שהוא מכניס אורחים הוא האדם שנברא בצלם אלקים כמו מי שמשכים לבית המדרש). וקאמר רב דימי יותר מהשכמת בית המדרש [כי

8. Meiri
1249-1310

Always try to perform hachnasas orchim for there is no mitzvah greater than it

שם ע"צ לעולם יסתדל אדם בהכנסת אורחים שאין לך מלוי גדול, מנו דרך הערה אמרו גדול הכנסת אורחים כהשכמת צית המדרש וכן אמרו שעה דברים אדם עוסק אותם בעול' הזה והקין קיימת לו לעולם הצא הכנסת אורחים והשכמת צית המדרש וציקור חולים והמגדל בניו לתלמוד תורה והדן את חצירו לכך זכות וכוון חפלה וצמקום אחר הוסיפו בכלל זה כיצוד אז ואם וג"ה והצא' שנים שצין אדם לחצירו אלא שאף אלו שצכאן בכלל גמילות חסדים הם צמסנת חסדים אמרו לעולם יהא דן אדם את חצירו לכך זכות והענין שכל שהוא מוחזק בחסיד אפילו רח"ת צו מעשה שהדברים מניחים צו לחוצה אל תהרהר אחריו אלא הסתדל לדונו לכך זכות אחר שיש לך לדונו לזכות אף באפשר רחוק ומה המין צאלו המעשים המזכרים הנה צאדם

9. Chagiga 27a

Having cited the above verse, the Gemara analyzes it: פתח במזבח וסיים בשלחן – The verse began with a reference to “the Altar” but ended with a reference to the Table. Why does it call the Table “the Altar”?

The Gemara explains: R' Yochanan and Reish Lakish both said: It is to teach the following lesson. During the period in which the Holy Temple stood, the Altar would atone for a person. Now that the Temple is destroyed, it is a person's table that atones for him.^[3]

10. Rashi

רחמנא קרייה עין. אף כשהוא מנוסה: שולחנו מכפר עליו. בהכנסת אורחים: הרי גרסינן מובח הנחשת דכתיב מובח ארמה. הכתוב קראו ארמה למזבח שמעלין עליו העולות והשלמים והיינו מוצא הנחשת:

11. Shulchan Aruch 170:5

הלקות דברים הנוהגים בפעודה סימן קע

באר הגולה עב
להניח באלפס כלום לצרכו: ד' אין מסתפלין בפני האובל ולא במנחה, שלא לבישו: ה' *יהנכנס לבית, (טז) כל מה שיאמר לו בעל-הבית (ו) [ו] (יז) יעשה: ו' הלא זה אדם (יח) קפדן (פרוש. פצסן או משנה ברורה

שישיר לעצמו באלפס, אלא יערה הכל, והם יניחו כל אחד בקצה מעט בשבילו: ה' (טז) כל מה שיאמר רבו. הינו, אפלו דבר שיש בו קצת גסות ושרדה שלא קנה עושה בן האדם משום צננה, אף-על-פירכן יעשה [תוספות]. ואם הארזה נהג אינה פרישות ברךר שעושה משום סדך-אסור, אינו מחויב לשמע לבצל-הבית לעבד, אבל דבר שהוא פרישות בצלקא, טוב לגבר להסתיד מעשיו [שע"ת, ע"ש]: (יז) יעשה. עין בבגדי-ישע שקצוד, דהינו דוקא וזלת אכילה ושחיה, אבל באכילה ושחיה אם אינו קאב לאכל ולשתות יזחר והפעל-הבית מפצירו לזה, אינו מחויב, כדי שלא יזיק לו האכילה, ואין קנה מניעת פבור לבצל-הבית אם אינו עושה פרבריו עין שם: ו' (יח) קפדן בקעודה. מפני (יח) שמונע בני-ביתו לתת כלום לצניים

12. Rashi (Bereishis 18:2)

4. על ידי שליח – by means of a messenger,⁶ על ידי שליח – and the Holy One, Blessed is He, repaid his children – והקדוש ברוך הוא שלם לבניו means of a messenger, – as it says, “Then Moses raised his hand and struck the rock.”^{7,8}

13. Pirkei Avos 1:15

Accept everyone
with a positive
disposition

עכשיו, אימתי: מן שמאי אומר, "עשה תורתך קבע. אמור מעט ועשה הרבה, והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות:

מקבל את כל האדם. כשאתה מכניס אורחים לביתך לא תתן להם ופניך כבושות בקרקע שכל הנותן פניו כבושות בקרקע אפילו נתן כל מתנות שבעולם מעלים עליו כאילו לא נתן כלום. שלשה אזהרות הזהיר שמאי כנגד שלשה מעלות שהזכיר ירמיה. חכם גבור ועשיר. כנגד חכם אמר עשה תורתך קבע. כנגד עשיר אמר אמור מעט ועשה הרבה. כנגד גבור אמר הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים

14. R' Ovadia
Bartenura
1445-1515

15. Kaf Ha'Chaim

ב) כתב בספר החסידים סימן שי"ב, אם יבא האורח לביתך אל תשאל לו מדברי תורה אלא אם כן תדע שיודע להשיב, או תשאל לו בינו לבינו כדי שלא יתבייש, עד כאן, (ועיין שם להמפרש, ונספר צריח עולם, וזמה שכתב רב רחומאי עמימי בתורה הרי"ף ו'ל נספר צריח יעקב דרוש א' דף א' ע"ב), והנה רבותינו זכרונום לברכה והובא ברש"י סדר וירא אמרו, אורח הבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלים אותו אבל על עסקי אשתו אין שואלים לו אשתך היא או אחותך היא, כאשר יעויין שם, משמע מזה דאין לשאול לאורח בתחילה על שום דבר כי אם באכילה ושתייה, מכל שכן בדבר שיתבייש.

מלך החסידים

16. Ahavas Chesed
Chafetz Chaim
R' Yisroel Meir Kagan
1839-1933

בפיה חביבה מצות הכנסת אורחים לפני השם יתברך, שנכתבה פרשה שלמה בתורה המברכת מענין זה, והיא לאות לנו שנתחזק בזה גם כן כל ימי חיינו. וכמו שמצינו, שמכף אחר מעשה זו שבח אותו הקתוב עבור שיצאה את בניו גם כן לילך בדרך צדקותיו. **איתא בגמרא** (שבת קכז): אמר רבי יוחנן: גדולה הכנסת אורחים כהשקמת בית המדרש. ורב דימי מנהרדעא אמר: יותר מהשקמת בית המדרש, עין שם (*). עוד איתא בגמרא: גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, שנאמר: "ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך" (נהיגו שהניחו, והלך לקבל אורחים. ואמר לשכינה שמתין, ולא יעבר עד שיחזרו). גם היא אחד מהדברים שאדם אוכל פרוחיהן בעולם הזה, והקצין קצמת לו לעולם הבא (שם). וכן יתר המעלות הטובות שאדם זוכה עלידי רביקתו במדת החסד, זוכה גם על ידיה, פי היא גם כן בכלל גמילות חסדים, כדאיתא בגמרא. ונשואי רבקה ליצחק וזמן ה', אשר הוא גדול העצה ורב העלילה, שיבוא הסבה עלידי שקרבה את עצמה לאורח, כמו שכתוב: "והיה הנערה אשר אמר אליה וגו' אותה הוכחת לעבדך ליצחק"; ויפרוש רש"י שם: ראוייה היא לו שהיא גומלת חסד וכו'. מפל זה אנו למדין לכמה מעלות יכול האדם לבוא עלידי קיום מצוה זו בלב טוב כראוי, וכמה שהיה במצוה דרבקה, שהיא הוסיפה בכמה דברים על בקשתו, עין שם בגמרא. גם זוכה עבור מצוה זו, אם הוא מחזק בה, לבנים, כדאיתא בתנחומא פרשת תצא. וזהו מה שרמזה התורה במעשה דאברהם אבינו, שלאחר שאכלו אמר המלאך: "שוב אשוב וגו' והנה בן לשנה אשדך".

ודע עוד, דמצות הכנסת אורחים נוהג אף בעשירים, כמו שכתב בספר "יש נוהלין" בשם המהרי"ל. ואף שאין צריכין לטובתו, אפלו הכי הקבלה שמקבל אותם בפנים יפות, ומשתדל לשמשם ולכבדם לפי כבודם, היא מצוה. וכל שכן אם האורחים הם עניים, היא מצוה כפולה, שמקיים בזה גם מצות צדקה, וכמו שכתב בספר הנ"ל בהגהה, עין שם. [ובעיונותינו הרבים נהפוך הוא, דכשכא רעהו עשיר אצלו, וכברנו בכל הפגדים ובשמחה ובלב טוב, וכשכא אצלו איש עלוב ונכה-רוח, שמקיים בזה: "ותפק לרעב נפשך, ונפש נענה תשביע, וזרח בחשך אורך וגו'" — אין שמח בו כל-כף, ולפעמים גם בלב עצבן. ואיתא ביונה-דעה, סימן רנו, סעף-קטן א בש"ד, בשם המרדכי, דכופין בני העיר זה את זה להכניס אורחים ולחלק להם צדקה.

ומה שמאכיל אדם על לעני על שלחנו, נחשב קרוב במצות, כדאיתא בתגובה (דף כז): רבי יוחנן גריש לקיש דאמרי תרויהו: בזמן שפית-המקדש קנים — בית-המקדש מכפר עליו [על-ידי הקרבנות], ועכשור שלחנו של אדם מכפר עליו.

פרק שני

בו יבאר איך להתנהג עם האורחים:

הגהה ראה ראינו, שהתורה הרחיבה לספר בענין הכנסת אורחים של אברהם אבינו איך היתה בכל פרטיו, מה שלא מצינו בן בכל חלקי התורה שקיים אברהם אבינו, שספרה רק בדרך כלל שקיים כל התורה, ואמרה: "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתיי"; ואלו הכנסת אורחים, שהיא גם-כן בכלל מצות "והלכתם בדרךיו", שהוא לגמל חסד ולהטיב לוולתו, בארה התורה ברחבה, שמע מזה, שפגנת התורה להורות לנו ללמד מאבינו הנזקן איך להתנהג עם האורחים, ועל-כן נראה ללקט מענין הפרשה קצת דברים שיהיה שיהי גם לנו. הגהה בתחלת הפרשה ספרה לנו התורה איך שהיא היה צדין חולה ממצות מילה שלו, ואף-על-פי-כן היה יושב פתח האהל בעת החם, אוילי יראה מרחוק איזה עובר ושכ ויגויסו בביתו, וכאשר ראם, רץ לקראתם ונשמשח לקניהם, וידבר אליהם דברים רבים, אוילי יוכל להכניסם בביתו, ונאף-על-פי שאין מדרגתנו לקיים באפן זה, על כל פנים נלמד מזה שצריך לתור אחריהם ולמבלם בחבה יתרה, כמו שהיה בא לפניו עשיר גדול, שיכול להריות ממנו הרבה. אמר-רף ספר לנו הפתח איך שאברהם אבינו צוה אתר מים, כדי שיתחצו רגליהם, ובפשיטו, כי פעמים על-די הדרך, הרגלים מלכלכים בטיט ובאבק, לכך הושיט להם מים לנקותם, וכן כל פנאי גונא. [מזה נלמד גם אנונו, שלבד אכילה ושתייה צריך להכין מים עבור

נפש. ואל יספר לפניהם תלאותיו, כי ישבר את רוחם בחשכם שבשכילם אומר, וכמעט שמאבר שכוו עבור זה. ובשעת האכל, יראה עצמו ממצטר על שאינו יכול להשיג לתן יותר, שנאמר: "ותפק לרעב נפשך". ורצה לומר: רצון טוב, על דרך "אם יש את נפשכם". איחא בזהר ונקחה על הפסוק: "הלא פרס לרעב לחמד", שצריך בעל-הבית לקחת תתיכות לחם לפני האורח, כדי שלא יבוש ולא יכלם. וכל-שכן שלא יביט בפניו בשהוא אוכל, כדי שלא יחביש. ואחר שאכל האורח ושתה, ויוצא לדרך, יזהר ללוותו, ויחממו ו"ל (בסוטה טו) הפליגו מאד במצוה זו, ואמרו ששכר לזה אין לו שעות. גם דרשו על הפסוק "וענו ואמרו ודינו לא שפכו את הדם הזה וענינו לא ראו": וכי תעלה על דעתך שזקני בית-דין שופכי דמים הן? אלא: לא ראינוהו ופטרונוהו בלי מוון, ולא הנחנוהו בלי לונה. עוד אמרו: כל המלנה חברו, אפלו ארבע אמות בעיר, שוב אינו נזק [אותו היוצא לדרך]; וכל שאינו מלנה, כאלו שופך דמים. וכופין על הלונה כמו שכופין על הצדקה (*). ובפרט אם האורח אינו יודע היטב הדרך, והדרך מתפרש לכמה נתיבות — מצוה רבה היא לילך אתו ולהראות לו, או על כל פנים לברר לו היטב, כדי שלא יפשל בה. וזכותו של האיש ההוא, שמלנה את חברו ומורה לו הדרך שלא יפשל, גדול מאד מאד, כי זהו עקר מצות לונה.

(* הנהיה: ועוד כמה מאמרים שם בענין חיוב לונה עד היכן.

וילפלא על העולם שמקלין בזה. וחפשי ומצאתי פי בחשון-משפט, סימן חכו, כמ"ע, הביא בשם ה"דרכי-משה", דהאדנא אין נודגין אפלו תלמיד לרב עד פרסה, משום דמוחלין על כבודם, ויש לילך עמו או אפלו עם חברו עד השער, או לפחות ארבע אמות. עד כאן לשונו. והנה מגמרא משמע שם, דאסור להאורח למחל על מצות לונה, דאמר שם: כל שאינו מלנה ומתלנה — כאלו שופך דמים. אך יש לומר, דשם קאי על עקר לונה, דהינו שלא ילחו אותו כלל, מה שאין כן לשעורין הללו. וסמך לדבר זה, ממה דאיתא שם בגמרא דרבנא אלוה לרבא בר יצחק ארבע אמות בעיר, ועל-פירוש משום דמחל לו על היתר, ועוד היה נראה לי לומר, דמה שכתב הרמב"ם דבית-דין היו מתקנין שליחין וכו', הינו נזקא בזמן שהדרכים אינם מספנים, ואם ישעה בהן יש סכנה מפני חיות ולסטים; אכל במקומותינו, שהדרכים מישבים וגם הם מספנים, אין בכלל זה, ועקר סברא זו למדת מספר "עיון יעקב", עין שם. אכל כל זה הוא רק ללמד זכות על העולם במה שאינם והירים לילך עד פרסה או עד מחוס שבת, אכל חלילה לפטר עצמו ממצות לונה לגמרי, כי מגמרא משמע שהיא דבר סגולה להמתלה שלא יארע לו אסון בדרך. וגם על-די הלנה נגמר המצוה בשלמות, כי "אשל" — ראשי תבות: אכילה, שתייה, לונה. ונשמעתי שהיה מעשה במכניס אורח אחר, ששלט אש בנכסיו, ותמהו העולם עליו, על מה לא הגהה עליו זכות מצותו. ואמר גדול הדוד אחר: מפני שמנהגו היה רק לקבל את האורחים באכילה ושתייה, ולא ללוותם כלל, ואכילה ושתייה ראשי תבות "אש". ורצה לומר, שעל-כן לא היה פח בהמצוה להגן עליו, כי שם "אשל" אינו מנה אלא-אם-כן השלימה כראוי. ובפרט אם הלנה היא לתועלת — להורות לו את הדרך — יש חיוב גדול בזה, וכמו שכתב במהרש"א, דאף דמצוה ללוותו בכל גונו, מכל-מקום עקר לונה היא להראות להמתלה את הדרך שלא יפשל בה, עין שם. וזהו מה שסימתי בפנים.

אורחים]. אחר-כך בקש אברהם אבינו להאורחים, שבתוך כך שיכין להם איזה דבר לאכל ישענו פחת האילנות, כי שם טוב להיות בצל, וינפשו שם מטרח הדרך. [מזה נלמד, שטרם שיכינו להאורח לאכל, יבקשו לו להשען ולהנפש מטרח הדרך]. גם התבונן אברהם אבינו, שאין רצונם להתאחר אצלו ולהטריח אותו, על בן אמר: (*) "ואקחה פת להם וגו' אחר הפעבור". הינו, שתקחו רק לסעד הלב לכד, ותכף תלכו לדרךכם. ולכסוף עשה סעודה שלמה לכבודם, בדרך הצדיקים האומרים מעט ועושים הרבה. ואפן עשית הסעודה היה באפן היתר נעלה, וגם בנריות יתרה, וקמא קמא שתמן אמטי ואיתי קמיהו, ובצממו עמד ושרת לפנייהם כל עת האכילה, ואחר האכילה לונה אותם. וכל זה ילמד האדם מאברהם אבינו להתנהג בן עם האורחים. ואם אין יכול בכל הדברים, על כל פנים במקצתם יעשה בן. גם נוכל ללמד משם דיתתן ארם גם בניו למצוה זו, כמו שכתוב: "וימתן אל הנער"; ובפרש רש"י, שזה קאי על ישמעאל, לתנוכו במצוות.

בתבו הספרים הקדושים: כשיבואו אורחים לביתו של אדם, יקבלם בסבר פנים יפות, וישים מיד לפנייהם לאכל, כי אוילי העני רעב ומתביש לשאל. ויתן להם פנים צהבות, ולא בפנים וזעפות. ואף אם יש בלבו דבר דאגה — יכסנה בפניהם, ויראה את עצמו להם שהוא עשיר, ואפלו הוא עני. וינתמם בדברים, וכזה יהיה להם למשיב

17. Pesach Ha'Ohel
R' Moshe Rachamim Shayu

Hachnasas orchim is not hospitality. It is an opportunity for Kiddush Hashem and to promote emunah. That is why Avraham sought out guests and why it is greater than speaking to Hashem

עיקר מצות הכנסת אורחים הוא גילוי האמונה בהי"ת

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום, פירש רש"י פתח האוהל – לראות אם יש עובר ושכ ויכניסם בביתו, כחם היום – הוציא הקב"ה חמה מגרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראוהו מצמער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים, ע"כ.

והדברים מפליאים וצריכים ביאור, שהרי כל מצות הכנסת אורחים הוא כאשר יש בני אדם הצריכים מקום לאכול או לשתות או ללון, אבל אם אין אנשים הנצרכים לזה, הרי אין כאן מצוה כלל, ואיך נאמר שאברהם אבינו רצה כביכול שאנשים יצמערו כדי שיוכה הוא להכניסם לביתו, ועל מה ולמה הצמער אברהם כל הצער הזה כדי למצוא אורחים.

ואמנם נראה בביאור הדברים, כי אברהם אבינו ע"ה כל עיקר מצות הכנסת אורחים הגדולה שהיתה לו, אינו רק בשביל להטיב לזולתו שלא יהיו בצער ולמלאות כל חסרונם במאכל ומשתה וכיוצא. אלא כל כוונתו בזה היתה ללמד את בני האדם את האמונה בהי"ת, וכל ההכנסה שלו היתה רק אמצעי בכדי ללמדם את האמונה, ולא העיקר להאכילם ולהשקותם.

ועל כן אמרו חז"ל במדרש שמוי שלא היה רוצה לברך אחר האכילה היה אברהם אבינו ע"ה תובע ממנו את תשלום האכילה והשתיה. וזה תמוה

לכאורה אם כל עיקר כוונתו היתה להכניס אורחים למלאות חסרונם, א"כ אף אם לא יברכו מ"מ יש כאן מצוה להאכיל ולהשקות לרעבים. אלא ודאי שכל כונת אברהם אבינו ע"ה היתה ללמד אותם אמונת הי"ת, ולכן נצמער אברהם אבינו ע"ה כאשר לא היו עוברים ושכים, לפי שגדול היה חשקו ללמד את ההמון לדעת צדקות ה'.

ולפי זה יש להקשות א"כ מה הוא זה שאמרו חז"ל גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה, מנלן מאברהם אבינו שאמר אל נא תעבור מעל עבדך, ומה ראייה היא מאברהם והלא אברהם אבינו ע"ה כוונה אחרת היתה לו ללמד את ההמון אמונת ה', ואיך וכיצד נלמד ממנו לשאר בני אדם שמכניסים אורחים.

וצריך לומר דכל עצם מצות הכנסת אורחים היא מראה ומלמדת אמונת ה' יתברך, כי מה שבעל הבית מכניס אורח לביתו, זה הוראה כי אינו בעלים על הבית, אלא ה' אלקים הוא הבעלים האמיתיים על כל העולם, וגם ביתו אשר לו אינו שלו, אלא רק מופקד ברשותו, ולכן הוא מכניס אורחים לתוך ביתו.

וזה נופא המעם שגדולה מצות הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, כי בקבלת פני שכינה בתוך ביתו אינו מלמד אחרים אמונה, אלא רק הוא בביתו ובחומותיו מתחזק באמונה בקבלתו פני השכינה, משא"כ כשמכניס אורחים הרי בזה הוא מחזק האמונה לא רק אצלו אלא גם אצל אחרים.

ומזה נבין גם חומר האיסור לתת לאורח לאכול מבלי שיברך או מבלי שיטול ידיו, כי באופן כזה מפסיד לגמרי את מצות הכנסת אורחים, אשר כל תכליתה ללמד אמונה, והיאך יתן לאורח לאכול מבלי לברך.